

Αναζητώντας τη βιώσιμη πόλη του μέλλοντος: μία προσέγγιση για το Νηπιαγωγείο μέσω της τέχνης

Κωνσταντία Βαϊρινού¹, Θωμάς Τσούλης²

1. Σχολική Σύμβουλος Προσχολικής Αγωγής

vairinou@sch.gr

2. Εκπαιδευτικός Α/θμιας Εκπ/σης

thotso@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι τέχνες καλλιεργούν την αισθητική των παιδιών και αναπτύσσουν την προσωπική τους σχέση με τον πολιτισμό. Η παρατήρηση έργων τέχνης συμβάλλει θετικά στη διεργασία της μάθησης. Με αυτά καλλιεργείται ο στοχασμός, η δημιουργικότητα, η αυτογνωσία, η επικοινωνία ιδεών, η κατανόηση της διαφορετικότητας και η γνωστική ανάπτυξη των παιδιών. Αυτή η ολιστική ανάπτυξη οδηγεί σε βαθύτερη αντίληψη και κατανόηση όχι μόνο του εαυτού τους αλλά και της πραγματικότητας που τα περιβάλλει και κατά συνέπεια συμβάλλει στη διαμόρφωση του αυριανού ενεργού συνειδητοποιημένου πολίτη. Οι τέχνες στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο συνδέονται με τη μάθηση με έναν ιδιαίτερο τρόπο. Προσεγγίζονται τόσο ως αντικείμενο όσο και ως μέσο μάθησης. Συγκεκριμένα τα έργα τέχνης μπορούν να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία για την επίτευξη ενός ευρέως φάσματος στόχων σε ποικίλα γνωστικά αντικείμενα. Με βάση τα παραπάνω σχεδιάστηκε ένα διδακτικό σενάριο βασισμένο σε έργα τέχνης Ελλήνων εικαστικών του 20^{ου} αι., τα οποία απεικονίζουν θέσεις και όψεις οικισμών. Στόχος του διδακτικού σεναρίου είναι, με βάση τη στοχαστική προσέγγιση των έργων τέχνης: μοντέλο D. Perkins, να γνωρίσουν τα νήπια ποικίλες θέσεις και όψεις οικισμών μέσα από έργα Ελλήνων δημιουργών του 20^{ου} αι., να προβληματιστούν για την ανάπτυξη των πόλεων και τα περιβαλλοντικά προβλήματα που δημιουργούνται, να εκφράσουν συναισθήματα και να διαμορφώσουν ιδέες, αντιλήψεις, αξίες, συμπεριφορές και στάσεις σχετικά με τις βιώσιμες πόλεις του μέλλοντος.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Διδακτική μεθοδολογία και προτάσεις

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Προσχολική Εκπαίδευση, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, διδακτικό σενάριο, στοχαστική προσέγγιση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την εμφάνιση του ανθρώπου πάνω στη γη ο φυσικός χώρος μεταπλάθεται σε ανθρωπογενή με αποτέλεσμα η έκτασή του να μειώνεται ενώ στις περιοχές υψηλής συγκέντρωσης των πληθυσμών – οικισμοί, πόλεις – ελαχιστοποιείται. (Αραβαντινός, κ. συν., 1999). Η συγκέντρωση πληθυσμών στο πλαίσιο κοινωνικής οργάνωσης μιας πόλης βοηθά στην εξοικονόμηση χρόνου, ενέργειας και χρημάτων. Η βιομηχανική επανάσταση ωθεί τις πόλεις να αναπτυχθούν με ταχείς ρυθμούς, λόγω της έντονης αστικοποίησης, που παρατηρείται την εποχή αυτή.

Γενικά οι πόλεις αποτέλεσαν πηγές έντονης δραστηριότητας, ζωντανίας και προόδου. Αρκετά είναι τα πλεονεκτήματα σ' αυτές, όπως: η μεγαλύτερη προσφορά

εργασίας και καλύτερες πληρωμές, περισσότερες ανέσεις στην κατοικία, καλύτερες υπηρεσίες, μεγαλύτερη αφθονία αγαθών και καταστημάτων, περισσότερες ευκαιρίες για διασκέδαση και ψυχαγωγία. Παράλληλα όμως αποτέλεσαν και πηγές ρύπανσης, συνωστισμού, ασθενειών, φτώχειας και καταπίεσης. Έτσι μερικά από τα έντονα προβλήματα των πόλεων είναι: η ατμοσφαιρική ρύπανση και το κυκλοφοριακό, η συγκέντρωση πολλών εθνικοτήτων, η έλλειψη ελεύθερων χώρων πρασίνου, η εξασφάλιση κατοικίας, η αποξένωση και οι λίγες δυνατότητες επικοινωνίας, η φτώχεια, η ανεργία και η εγκληματικότητα, η διάθεση απορριμμάτων, οι συνθήκες υγιεινής κτλ. (Τρικαλίτη, Α. – Παλαιοπούλου- Σταθοπούλου, Ρ., 1999).

Οι επιπτώσεις από την κατάληψη του χώρου με ανθρωπογενείς χρήσεις και την ένταση της εκμετάλλευσης της αστικής γης είναι δυσμενείς και ιδιαίτερα έντονες τα τελευταία χρόνια, με την ανάπτυξη μεγαλουπόλεων, οι οποίες είναι ιδιαίτερα εκτεταμένες, με προβλήματα υπερπληθυσμού, υπερβολικής οικοδόμησης, ρύπανσης και απειλούνται με καταστροφές (Κοντολέων, Α. – Πέππα, Ν. (μετ.), 1995).

Ο άνθρωπος για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τις ανάγκες του και να βελτιώσει την ποιότητα ζωής του στο αστικό περιβάλλον οφείλει να αναπτύξει τον συντονισμό της οικονομικής δραστηριότητας με μια κοινωνική πολιτική με μια περιβαλλοντική σκέψη αιεφορικής ιδεολογίας (Αραβαντινός, κ. συν., 1999).

Στο πλαίσιο μιας σύγχρονης αποτελεσματικής προσχολικής εκπαίδευσης, όπου κεντρικός στόχος είναι ο ενεργός πολίτης και βασική επιδίωξη είναι η ανάπτυξη «περιβαλλοντικά εγγράμματων πολιτών» (ΠΙ-Πρόγραμμα Σπουδών, 2011), σχεδιάστηκε το παρακάτω διδακτικό σενάριο, με βάση τη στοχαστική προσέγγιση των έργων τέχνης: μοντέλο D. Perkins, καθώς τα έργα τέχνης μπορούν να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία για την επίτευξη ενός ευρέως φάσματος στόχων σε ποικίλα γνωστικά αντικείμενα (Μέγα, 2011).

Οι τέχνες καλλιεργούν την αισθητική των παιδιών και αναπτύσσουν την προσωπική τους σχέση με τον πολιτισμό (ΥΠΕΠΘ-ΠΙ, 2006) και εξοικειώνουν τα παιδιά με την οπτική γλώσσα (ΠΙ, 2011). Η Τέχνη πραγματεύεται τα συναισθήματα, τις πεποιθήσεις και τη συμπεριφορά του ανθρώπου (Charman, 1993). Η παρατήρηση έργων τέχνης συμβάλλει θετικά στη διεργασία της μάθησης. Με αυτά καλλιεργείται ο στοχασμός, η δημιουργικότητα, η αυτογνωσία, η επικοινωνία ιδεών, η κατανόηση της διαφορετικότητας και η γνωστική ανάπτυξη των παιδιών. Αυτή η ολιστική ανάπτυξη οδηγεί σε βαθύτερη αντίληψη και κατανόηση όχι μόνο του εαυτού τους αλλά και της πραγματικότητας που τα περιβάλλει και κατά συνέπεια συμβάλλει στη διαμόρφωση του αυριανού ενεργού συνειδητοποιημένου πολίτη (Μέγα, 2011). Η τέχνη συμβάλλει στην ολοκληρωμένη μόρφωση των παιδιών (Τρίμη, 2005).

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Να γνωρίσουν τα νήπια ποικίλες θέσεις και όψεις οικισμών μέσα από έργα Ελλήνων δημιουργών του 20^{ου} αι.

Να προβληματιστούν για την ανάπτυξη των πόλεων και τα περιβαλλοντικά προβλήματα που δημιουργούνται

Να εκφράσουν σκέψεις και συναισθήματα μέσα από ποικίλες μορφές έκφρασης.

Να διαμορφώσουν ιδέες, αντιλήψεις, αξίες, συμπεριφορές και στάσεις σχετικά με τις βιώσιμες πόλεις του μέλλοντος.

Να αναπτύξουν επικοινωνιακές, συμμετοχικές, συνεργατικές, διερευνητικές, στοχαστικές, κριτικές και μεταγνωστικές ικανότητες.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Το διδακτικό σενάριο σχεδιάστηκε στο πλαίσιο μιας διδακτικής προσπάθειας για την αξιοποίηση της στοχαστικής προσέγγισης έργων τέχνης: μοντέλο Perkins, στην εκπαιδευτική διαδικασία. Το μοντέλο αυτό, στο οποίο, η παρατήρηση των έργων τέχνης ακολουθεί τέσσερα στάδια, επιδιώκει τη στοχαστική ενεργοποίηση των παιδιών. Δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά να παρατηρήσουν, να σκεφτούν, να προβληματιστούν, να επιχειρηματολογήσουν, να συγκρίνουν, να συνδέσουν, να επεκτείνουν, να συμπεράνουν, να δημιουργήσουν.

Παράλληλα σε ένα ευρύτερο διερευνητικό πλαίσιο μάθησης, δίνεται έμφαση στην εργασία σε μικρές ομάδες. Το διδακτικό σενάριο διαχέεται σε όλες τις μαθησιακές περιοχές του νέου Προγράμματος Σπουδών για το Νηπιαγωγείο, όπως: Γλώσσα, Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες, Φυσική Αγωγή, Τέχνες, Τεχνολογία, Προσωπική και Κοινωνική ανάπτυξη.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Κριτήρια για την επιλογή του θέματος αποτέλεσαν:

Το θέμα σχετίζεται με τα καθημερινά βιώματα των παιδιών.

Τα έργα τέχνης προσέλκυσαν το ενδιαφέρον των παιδιών για περαιτέρω διερεύνηση.

Η σημασία της ανάπτυξης αντιλήψεων, συμπεριφορών, αξιών και στάσεων σχετικών με τη βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Δημιουργούμε ομάδες

Περιγραφή: Η Νηπιαγωγός καλεί τα παιδιά να επιλέξουν τυχαία, από ένα κουτί ένα καρτελάκι. Σε κάθε καρτελάκι υπάρχει το αντίγραφο ενός έργου ζωγραφικής. Στο κουτί υπάρχουν τέσσερα ίδια καρτελάκια για κάθε έργο ζωγραφικής. Επίσης έχουν επιλεγεί πέντε έργα Ελλήνων δημιουργών (*πολυκατοικίες* του Νίκου Γαβριήλ Πεντζίκη, *σπίτια* του Παναγιώτη Τέτση, *σπίτια στο βράχο* του Γιώργου Σικελιώτη ένα έργο του Σπύρου Βασιλείου, και ένα έργο του Στράτου Μιχαηλίδη χωρίς τίτλο (με αναπαράσταση πόλης). Τα παιδιά κινούνται ελεύθερα στον χώρο με μουσική. Στο σταμάτημα της μουσικής το κάθε παιδί προσπαθεί να δείξει στους συμμαθητές του, με όποιο τρόπο θέλει, τον πίνακα που έχει επιλέξει. Τα παιδιά που έχουν επιλέξει τον ίδιο πίνακα σχηματίζουν μία ομάδα των τεσσάρων. Σε κάθε ομάδα προτείνουν και αποφασίζουν έναν τίτλο για τον πίνακα που έχουν επιλέξει, ο οποίος αποτελεί και το όνομα της ομάδας.

Στόχος: να χωριστούν σε ομάδες εργασίας και να δημιουργηθεί ενδιαφέρον για το θέμα.

Τεχνική: μουσικοκινητικό παιχνίδι

Υλικά: αντίγραφα έργων ζωγραφικής, κασετόφωνο, κασέτα με μουσική.

Παρατήρηση έργου τέχνης (1^ο στάδιο στοχαστικής προσέγγισης του Perkins: χρόνος για παρατήρηση)

Περιγραφή: Προβάλλεται από την ιστοσελίδα www.eikastikon.gr, ένα έργο του Σπύρου Βασιλείου, χωρίς τίτλο (με αναπαράσταση πόλης). Τα παιδιά στην ολομέλεια παρατηρούν τον πίνακα ζωγραφικής και στη συνέχεια τον περιγράφουν

(π.χ. πολλά σπίτια με διάφορα χρώματα, μαύρα κομμάτια, ένα άγαλμα κτλ). Εντοπίζουν οτιδήποτε θεωρούν περίεργο ή ξεχωριστό, οτιδήποτε δημιουργεί απορίες ή ιδιαίτερη εντύπωση (π.χ. ένα περίεργο άγαλμα). Επισημαίνουν μορφές, χρώματα, σχήματα, γραμμές (π.χ. κάτι που μοιάζει με φτερωτό λιοντάρι, πολλά χρώματα, φωτεινά χρώματα και μαύρο, πολλά παραλληλόγραμμα, ίσιες γραμμές. Στη συνέχεια διατυπώνουν σκέψεις και ιδέες για το συγκεκριμένο έργο (π.χ. μία μεγάλη πόλη με πολλά σπίτια το ένα δίπλα στο άλλο πόλης).

Στόχος: να εξοικειωθούν με την παρατήρηση έργων τέχνης, να αναπτύξουν περιγραφικό και επιχειρηματικό λόγο και να αποκτήσουν γνώσεις σχετικές με το θέμα.

Τεχνική: συζήτηση στην ολομέλεια, καταιγισμός ιδεών

Υλικά: Η/Υ, διαδίκτυο.

Νέα παρατήρηση του έργου (2^ο στάδιο στοχαστικής προσέγγισης του Perkins: ανοιχτή και περιπετειώδης παρατήρηση)

Περιγραφή: Τα παιδιά εντοπίζουν τα τεχνικά σημεία του έργου, όπως το χωροχρονικό πλαίσιο, την κίνηση, το χρώμα, τους όγκους, τις φόρμες, τις γραμμές και ανεξάρτητα σημεία που τους δημιουργούν εκπλήξεις. Εντοπίζουν την ατμόσφαιρα που αποπνέει το έργο, κάνουν συνδέσεις ιστορικές και πολιτισμικές και φτιάχνουν ένα σενάριο γι' αυτό που βλέπουν (π.χ. σε μια πόλη πριν από χρόνια ζούσαν πολλοί άνθρωποι γιατί είχε πολλά σπίτια. Τα σπίτια δεν είχαν πολλούς ορόφους, ήταν μικρά και το ένα δίπλα στο άλλο. Υπήρχαν μέρη που δεν είχαν σπίτια. Σε μια πλατεία έβαλαν ένα άγαλμα για να είναι όμορφη. Οι άνθρωποι ήταν χαρούμενοι και τα σπίτια καθαρά με πολλά και φωτεινά χρώματα. Ο ουρανός ήταν καθαρός. Δεν είχαν αυτοκίνητα και καυσαέρια. Οι άνθρωποι πήγαιναν με τα πόδια στη δουλειά τους. Όμως έχτισαν πολλά σπίτια και δεν είχαν δέντρα). Εκφράζουν συναισθήματα που τους προκαλεί το έργο (π.χ. μ' αρέσει να το βλέπω) και διατυπώνουν απόψεις για τα μηνύματα που ήθελε να μεταφέρει ο καλλιτέχνης (π.χ. η συγκέντρωση πολλών ανθρώπων και η έλλειψη χώρων πρασίνου).

Στόχος: να ενεργοποιηθούν η δημιουργική ματιά και η ανοικτή σκέψη των παιδιών, να εκφράσουν συναισθήματα.

Τεχνική: συζήτηση στην ολομέλεια, καταιγισμός ιδεών.

Υλικά: Η/Υ, διαδίκτυο.

Σε βάθος παρατήρηση του έργου (3^ο στάδιο στοχαστικής προσέγγισης του Perkins: ξεκάθαρη, αναλυτική και εις βάθος παρατήρηση)

Περιγραφή: Τα παιδιά διατυπώνουν απόψεις σχετικά με το γιατί νομίζουν ότι ο καλλιτέχνης έβαλε κάποια στοιχεία στο έργο του (π.χ. χαρούμενα, λαμπερά χρώματα γιατί έζησε όμορφα εκεί) γιατί παρουσίασε την συγκεκριμένη αναπαράσταση (π.χ. ήταν όμορφη πόλη). Διατυπώνουν απόψεις σχετικά με το ποιο στοιχείο του έργου νομίζουν ότι καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος του έργου (π.χ. σπίτια), σχετικά με το πώς θα μεταβαλλόταν η ισορροπία του έργου αν απουσίαζε ένα στοιχείο (π.χ. άγαλμα- δεν θα είχε στολίδια η πόλη) και σχετικά με τις σχέσεις ανάμεσα στα διάφορα στοιχεία του έργου (π.χ. το άγαλμα- βρίσκεται μπροστά και στο κέντρο του πίνακα γιατί αρέσει στον καλλιτέχνη). Επιχειρηματολογούν για τις συνθήκες διαβίωσης στην πόλη, τις σχέσεις που είχαν οι άνθρωποι μεταξύ τους καθώς και τυχόν περιβαλλοντικά προβλήματα που αναδύονται από τον πίνακα (π.χ. έλλειψη πρασίνου).

Στόχος: να αναπτύξουν επιχειρηματικό λόγο

Τεχνική: συζήτηση στην ολομέλεια, καταιγισμός ιδεών.

Υλικά: Η/Υ, διαδίκτυο.

Σύγκριση του έργου με άλλα έργα του ίδιου καλλιτέχνη (3^ο στάδιο στοχαστικής προσέγγισης του Perkins: ξεκάθαρη, αναλυτική και εις βάθος παρατήρηση)

Περιγραφή: Τα παιδιά σε μικρές ομάδες και με τη βοήθεια του Η/Υ περιηγούνται στο διαδίκτυο (π.χ. www.eikastikon.gr) συλλέγουν πληροφορίες για τον καλλιτέχνη, αναζητούν άλλα έργα του, τα παρατηρούν και τα συγκρίνουν. Εντοπίζουν τυχόν ομοιότητες ή διαφορές ανάμεσα στα έργα καθώς και στα συναισθήματα τα δικά τους από τα έργα αλλά και τα συναισθήματα του ζωγράφου σ' αυτά.

Στόχος: να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές, να κάνουν συγκρίσεις και συσχετίσεις

Τεχνική: εργασία σε ομάδες, συζήτηση.

Υλικά: Η/Υ, διαδίκτυο.

Στη συνέχεια ακολουθούνται τα ίδια στάδια παρατήρησης και για τα υπόλοιπα έργα τέχνης (*πολυκατοικίες* του Νίκου Γαβριήλ Πεντζίκη, *σπίτια* του Παναγιώτη Τέτση, *σπίτια στο βράχο* του Γιώργου Σικελιώτη και το έργο του Στράτου Μιχαηλίδη) με παρόμοιες δραστηριότητες.

Σύγκριση έργων τέχνης άλλων καλλιτεχνών που επεξεργάστηκαν το ίδιο θέμα (3^ο στάδιο στοχαστικής προσέγγισης του Perkins: ξεκάθαρη, αναλυτική και εις βάθος παρατήρηση)

Περιγραφή: Τα παιδιά σε μικρές ομάδες συγκρίνουν τα έργα των καλλιτεχνών με το ίδιο θέμα, τα οποία έχουν προηγούμενα παρατηρήσει. Εντοπίζουν τυχόν ομοιότητες ή διαφορές ανάμεσα στα έργα καθώς και στα συναισθήματα τα δικά τους από τα έργα αλλά και τα συναισθήματα του ζωγράφου σ' αυτά.

Στόχος: να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές, να κάνουν συγκρίσεις και συσχετίσεις και να αποκτήσουν γνώσεις σχετικές με το θέμα.

Τεχνική: εργασία σε ομάδες, συζήτηση.

Υλικά: Η/Υ, διαδίκτυο.

Επέκταση: η δραστηριότητα μπορεί να επεκταθεί με την επίσκεψη των παιδιών σε κάποια τοπική Πινακοθήκη με τη Νηπιαγωγό ή με τη συμμετοχή και των γονιών των παιδιών.

Στόχος: να γνωρίσουν αυθεντικά έργα τέχνης, να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές, να κάνουν συγκρίσεις και συσχετίσεις και να αποκτήσουν γνώσεις σχετικές με το θέμα.

Τεχνική: εργασία σε ομάδες, συστηματική παρατήρηση.

Υλικά: Η/Υ, διαδίκτυο.

Δημιουργία ιστορίας (4^ο στάδιο στοχαστικής προσέγγισης του Perkins: ολιστική παρατήρηση)

Περιγραφή: Η νηπιαγωγός μοιράζει σε κάθε ομάδα παιδιών το αντίστοιχο αντίγραφο έργο και τους ζητά να φτιάξουν μια ιστορία με βάση το έργο. Τα παιδιά αποφασίζουν αν το έργο θα αποτελεί την αρχή της ιστορίας ή τη μέση ή το τέλος. Συζητούν και αποφασίζουν την εξέλιξη της ιστορίας. Εικονογραφούν σκηνές της ιστορίας τους και υπαγορεύουν το κείμενο της ιστορίας στην νηπιαγωγό, η οποία καταγράφει το κείμενο κάτω από την αντίστοιχη εικονογράφηση. Δίνουν τίτλο στην ιστορία. Στη συνέχεια η κάθε ομάδα παρουσιάζει την ιστορία της στην ολομέλεια.

Στόχος: να επινοούν τα παιδιά δικές τους ιστορίες με βάση το περιεχόμενο των πινάκων και να συνεργαστούν για τη δημιουργία ενός τελικού προϊόντος.

Τεχνική: εργασία σε ομάδες, συζήτηση, εικαστική δημιουργία

Υλικά: αντίγραφα των παραπάνω πινάκων, υλικά ζωγραφικής.

Δραματοποίηση ιστορίας (4^ο στάδιο στοχαστικής προσέγγισης του Perkins: ολιστική παρατήρηση)

Περιγραφή: Τα παιδιά σε ομάδες συζητούν και επιλέγουν ρόλους για να ενσαρκώσουν σκηνές της καθημερινής ζωής των ανθρώπων σύμφωνα με το σκηνικό του αντίστοιχου πίνακα. Διαμορφώνουν αντίστοιχο σκηνικό και παρουσιάζουν το δρώμενο του πίνακα στις υπόλοιπες ομάδες.

Στόχος: να εμπλακούν τα παιδιά βιωματικά στην κατάσταση και την ατμόσφαιρα του κάθε πίνακα και να συνεργαστούν για τη δημιουργία ενός τελικού προϊόντος.

Τεχνική: εργασία σε ομάδες, συζήτηση, δραματοποίηση.

Υλικά: ποικίλα υλικά δραματοποίησης, υφάσματα κτλ.

Προσωπικά βιώματα των παιδιών

Περιγραφή: Τα παιδιά στην ολομέλεια συζητούν σχετικά με τους οικισμούς και τις πόλεις που έχουν ζήσει ή έχουν επισκεφθεί, εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές με τις αναπαραστάσεις των πινάκων που έχουν παρατηρήσει. Προτείνουν να καταγράψουν στην περιοχή γύρω από το νηπιαγωγείο παράγοντες και παραμέτρους σχετικούς με την ποιότητα ζωής στην περιοχή (χώροι πρασίνου, ελεύθεροι χώροι, συγκοινωνίες, προσβασιμότητα, καθαριότητα, είδη κτιρίων, υπηρεσίες κτλ).

Στόχος: να εντοπιστούν οι προηγούμενες εμπειρίες, γνώσεις και απόψεις των παιδιών σχετικά με το θέμα και να καθοριστεί το πλαίσιο της περαιτέρω διερεύνησης.

Τεχνική: συζήτηση στην ολομέλεια, αφήγηση προσωπικής εμπειρίας, καταγισμός ιδεών, καταγραφή.

Υλικά: χαρτόνι, μαρκαδόρος.

Μελέτη πεδίου- Καταγραφές στη γειτονιά

Περιγραφή: Τα παιδιά σε ομάδες αποφασίζουν τι θα καταγράψει η κάθε ομάδα (π.χ. 1^η ομάδα: συγκοινωνίες, κυκλοφοριακό πρόβλημα, θόρυβοι, 2^η ομάδα: τύποι κτηρίων, λειτουργικότητα, προσβασιμότητα, κατασκευή, υλικά, 3^η ομάδα: χώροι πρασίνου και αναψυχής, 4^η ομάδα: καθαριότητα, διαχείριση απορριμμάτων, λυμάτων, 5^η ομάδα: αισθητική χώρων, φτώχεια, παραβατικότητα) καθώς και τον τρόπο καταγραφής (π.χ. ζωγραφιά, γραμμή ή σταυρός δίπλα στο σκίτσο, φωτογραφική μηχανή, κασετόφωνο, βιντεοκάμερα). Κατά την έξοδο, στη διάρκεια των διαδρομών τα παιδιά κάθε ομάδας υπενθυμίζουν στον γραφέα της ομάδας, αυτά που έχουν αποφασίσει να καταγράψουν. Μετά την επιστροφή στην τάξη παρουσιάζουν τις καταγραφές τους, εντοπίζοντας το πλήθος της κάθε κατηγορίας.

Στόχος: να συνεργαστούν, να εξοικειωθούν με διερευνητικές διαδικασίες και διαδικασίες καταγραφής, να χειρίζονται εργαλεία και υλικά.

Τεχνική: εργασία σε ομάδες, συστηματική παρατήρηση, καταγραφή.

Υλικά: φωτογραφική μηχανή, βιντεοκάμερα, κασετόφωνο, κασέτα, χαρτιά, μολύβια.

Επέκταση: εφόσον δημιουργηθούν απορίες και προβληματισμοί κατά τη διάρκεια των διαδρομών για επιμέρους θέματα (π.χ. διαχείριση απορριμμάτων ανακύκλωση), πραγματοποιούνται αναζητήσεις πληροφοριών είτε στην βιβλιοθήκη του νηπιαγωγείου είτε στο διαδίκτυο.

Στόχος: να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με το θέμα, να εξοικειωθούν με την βιβλιογραφική έρευνα και με τη χρήση και τη λειτουργία των μηχανών αναζήτησης.

Τεχνική: εργασία σε ομάδες

Υλικά: Η/Υ, διαδίκτυο, βιβλία.

Προτάσεις για τη βελτίωση της ζωής στη γειτονιά

Περιγραφή: Τα παιδιά σε ομάδες συζητούν μεταξύ τους, εκφράζουν απόψεις, ιδέες και σκέψεις για τι θα ήθελαν να βελτιωθεί στην γειτονιά τους και ζητούν από τη νηπιαγωγό να καταγράψει τις απόψεις τους. Στη συνέχεια η νηπιαγωγός διαβάζει στην ολομέλεια τις προτάσεις των ομάδων, τα παιδιά σχολιάζουν τις προτάσεις, τις αναδιατυπώνουν, τις συμπληρώνουν και τέλος δημιουργούν μία λίστα προτάσεων για να την ανακοινώσουν στους γονείς τους.

Στόχος: να αναλάβουν πρωτοβουλίες.

Τεχνική: εργασία σε ομάδες, συζήτηση, καταγραφή.

Υλικά: χαρτόνια, μαρκαδόροι.

Φτιάχνω την πόλη που θα 'θελα να ζω

Περιγραφή: Τα παιδιά σε ομάδες κατασκευάζουν σε μεγάλα χαρτόνια κολάζ με ποικίλα υλικά. Κόβουν κομμάτια από τους πίνακες που έχουν παρατηρήσει, τα ανασυνθέτουν, προσθέτουν δικά τους σχέδια ή άλλα υλικά, διαμορφώνοντας νέες συνθέσεις. Στη συνέχεια παρουσιάζουν τις δημιουργίες τους στην ολομέλεια, περιγράφοντας τι και πως το έφτιαξαν.

Στόχος: να αξιοποιήσουν όσα έμαθαν μέσα από τις εργασίες και τη δράση των ομάδων, να εκφραστούν δημιουργικά.

Τεχνική: εργασία σε ομάδες, κατασκευή κολάζ.

Υλικά: χαρτόνια, ποικίλα υλικά ζωγραφικής και κατασκευών, αντίγραφα πινάκων.

Πρόσκληση γονέων

Περιγραφή: Τα παιδιά στην ολομέλεια αποφασίζουν να καλέσουν τους γονείς τους για να τους παρουσιάσουν τους πίνακες που παρατήρησαν, να παρουσιάσουν τα δρώμενα για κάθε πίνακα, τα έργα που δημιούργησαν και τις προτάσεις που προτείνουν για να βελτιωθεί η γειτονιά τους. Με τη βοήθεια της νηπιαγωγού διαμορφώνουν το κείμενο της πρόσκλησης και ατομικά κατασκευάζουν τις προσκλήσεις.

Στόχος: να εξοικειωθούν με την παραγωγή γραπτών κειμένων.

Τεχνική: καταγραφή.

Υλικά: χαρτόνια, μαρκαδόροι.

Παρουσίαση έργων στους γονείς- λήψη αποφάσεων

Περιγραφή: Τα παιδιά σε ομάδες παρουσιάζουν τον πίνακα τους και δραματοποιούν το σενάριο που έχουν φτιάξει για τον πίνακα τους. Αφού ολοκληρωθεί αυτή η παρουσίαση από κάθε ομάδα στη συνέχεια παρουσιάζουν τα έργα που έχουν δημιουργήσει σχετικά με την πόλη που θα ήθελαν να ζουν. Στη συνέχεια κάθε ομάδα ανακοινώνει μία ή περισσότερες προτάσεις από τη λίστα που έχουν φτιάξει και ζητούν την συνδρομή των γονέων για την υλοποίηση των προτάσεων τους. Οι γονείς συζητούν και αποφασίζουν πιθανές δράσεις τους μαζί με τη νηπιαγωγό και τα παιδιά (να παρουσιάσουν στον δήμαρχο της πόλης προβλήματα που έχουν εντοπίσει και πιθανές λύσεις τους, να προτείνουν στον δήμαρχο της πόλης τρόπους αξιοποίησης του γειτονικού ελεύθερου χώρου, να συνεργαστούν με αρμόδιους φορείς για την τοποθέτηση κάδων ανακυκλώσιμων υλικών, να

κατασκευάσουν κάδο κομποστοποίησης για να τον τοποθετήσουν στην αυλή του νηπιαγωγείου, να συμμετέχουν στην διαδικασία ανακύκλωσης με τα οικιακά απορρίμματα, να διαμορφώσουν μαζί με τα παιδιά και σε συνεργασία με τοπικούς φορείς, έναν χώρο πρασίνου στην αυλή του νηπιαγωγείου φυτεύοντας δέντρα, θάμνους, φρύγανα και λουλούδια).

Στόχος: να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες.

Τεχνική: εργασία σε ομάδες, παρουσίαση, δραματοποίηση, συζήτηση.

Υλικά: Η/Υ, διαδίκτυο, ποικίλα υλικά δραματοποίησης, κολάζ, λίστα.

Επέκταση: υλοποίηση δράσεων σύμφωνα με τις παραπάνω προτάσεις

Στόχος: να αναλάβουν πρωτοβουλίες και δράσεις.

Τεχνική: εργασία σε ομάδες.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να εκφράσουν απόψεις, ιδέες, αντιλήψεις, συναισθήματα και προβληματισμούς, να κάνουν επιλογές και να επιχειρήσουν να εφαρμόσουν τις ιδέες τους, να προσπαθήσουν να λύσουν προβλήματα, να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους να συνεργαστούν, να αλληλεπιδράσουν και να συμμετέχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία. Να αναπτύξουν τις επικοινωνιακές και κοινωνικές τους δεξιότητες σε ένα πλαίσιο δημοκρατικών αρχών, διαδικασιών και συμπεριφορών.

Δίνεται η δυνατότητα σε μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικούς και τοπικούς φορείς να συνεργαστούν και να δραστηριοποιηθούν για την επίτευξη κοινά αποδεκτών στόχων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής προς την κατεύθυνση της αειφορίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αραβαντινός, Α., Βλαστός, Θ., Εμμανουήλ, Δ., Μαρίνος-Κουρή, Δ., Μέμος, Κ., Σκίκος, Γ., Σμπόνιας, Κ., & Τσούτσος, Θ. (1999). Εισαγωγή στο Φυσικό Ανθρωπογενές Περιβάλλον: Το Ανθρωπογενές Περιβάλλον. τόμος Β₁. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Charman, L. (1993). Διδακτική της Τέχνης (επιμ. Σ. Χριστοδουλίδης). Αθήνα: Νεφέλη.

Κοντολέων, Α. – Πέππα, Ν. (1995). Αποστολή διάσωσης. Πλανήτης γη. Μία έκδοση της Ατζέντας 21 για τα παιδιά (μετ.). Αθήνα: Πατάκη.

Μέγα, Γ. (2011). Η αξιοποίηση της αισθητικής εμπειρίας στην εκπαίδευση, στο: Π. Βασικό επιμορφωτικό υλικό: Τόμος Α: Γενικό Μέρος. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2011). Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό. Τόμος Β: Ειδικό Μέρος ΠΕ60 Νηπιαγωγοί. Αθήνα: ΠΙ.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2011). Νέο Σχολείο (Σχολείο 21^{ου} αιώνα)- Νέο Πρόγραμμα Σπουδών. Αθήνα: ΠΙ.

Τρικαλίτη, Α.- Παλαιοπούλου- Σταθοπούλου, Ρ. (1999). Περιβαλλοντική εκπαίδευση για βιώσιμες πόλεις. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ.

Τρίμη, Ε. (2005). Τέχνη και περιβάλλον: Εικαστικές εφαρμογές σε μικρά παιδιά με τη μέθοδο της «εις βάθος» προσέγγισης, στο: Γεωργόπουλος, Α. (επιμ.). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ο νέος πολιτισμός που αναδύεται... Αθήνα: Gutenberg.

ΥΠΕΠΘ-ΠΙ (2006). Οδηγός Νηπιαγωγού. Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί. Δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης. Αθήνα: ΟΕΔΒ.